

Muistoja Vaadinselän koululta – jälleenrakentamiskauden kouluaikoja Sallassa

Leena Aalto

Ensimmäinen koulupäiväni Vaadinselän kansa-koulussa alkoi alkusyksyn kuulakkaan tiistaipäivän aamuna 1.9.1953. Lauantaitkin olivat vielä silloin koulupäiviä. Koulumatka oli 7 kilometriä. Koulussa oli kaksi luokahuonetta, alaluokka luokille 1–3 ja yläluokka luokille 4–7. Kylällä ja koululla ei ollut vielä sähköjä. Hasakin tai öljylampun valossa oltiin talvisin luokassa ja asuntolan tiloissa. Käytävässä oli höyläpenkit poikien veistotunnille. Tyttöjen käsityötunti pidettiin luokassa. Askartelua voitiin tehdä yhdessä koko luokan kanssa. Esimerkiksi tehtiin vanhoista korteista käteviä koreja neulomalla sivut kiinni ja kuusisivuisen alaosan päälle. Ne olivat hienoja, ne ovat jääneet alaluokilta muistoon. Jalkapallo- ja pesäpallokenttä oli tien laidassa. Voimistelutunti pidettiin asuntolassa poikien huoneessa tai käytävässä. Palloleikkejä leikittiin usein myös pihalla.

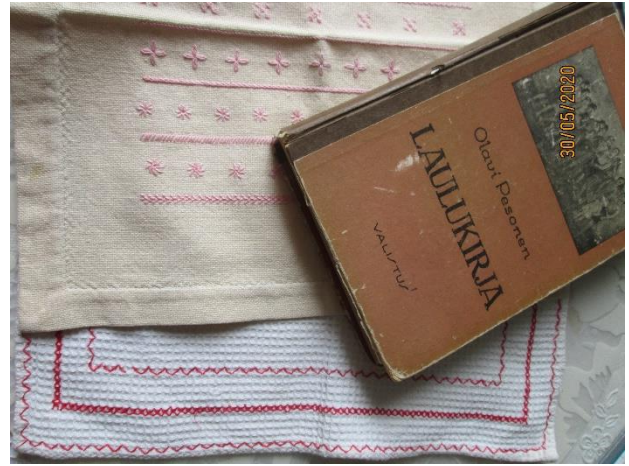

Vaadinselän kansakoulun alaluokkalaisia vuoden 1954 keväältä.
Kuva: Leena Aallon kotialbumi.

Välitunnilta tultiin kellon soidessa. Ensin mentiin tietenkin suoraan riviin oven edessä. Suurin rivi pääsi ensimmäiseksi sisään. Luokissa määrättiin järjestäjät vuorollaan. Naulakot olivat käytävällä, jossa oli pidettävä hyvä järjestys. Luokassa seisottiin ensin ja istuttiin sitten kun opettaja antoi siihen luvan. Läksyt piti osata. Jos ei osannut, sai jäädä laiskoille. Tunnilla täytyi olla kunnolla ja viitata nätisti. Ja vastatessa noustiin aina selkä suorana seisomaan. Samoin noustiin seisomaan, kun opettaja tuli sisään luokkaan. Iivarin Jussi oli joskus, tosiasiaa aika monestikin, vilkeri ja pantiin kooltaan sopivana opettajan pöydän alle rauhoittumaan. Jussin mielikuvitus kun oli välillä suurempi kuin opettajalla. Pojan pulppuavaa ajatusten lentoa piti usein rajoittaa. Luovuudesta, nokkeluudesta ja sujuvasta kielestä on kuitenkin hänelle ollut myöhemmässä elämässä erittäin paljon hyötyä. Joku joutui myös joskus nurkkaan tai käytävälle. Jälki-istuntoakin voitiin määrätä. Mutta yleensä käyttäydyttiin oikein hyvin ja tottelevaisesti. Opettajaa ja opettajan sanaa kunnioitettiin.

Talvella, jos pakkasta oli yli 25 astetta maanantaiaamuna, sai myöhästyä ja tulla postiautolla. Välitunnille kuitenkin aina mentiin ja halkoja liiteristä haettiin, vaikka oli kylmää ja sadetta. Pihalle tietysti tehtiin lumiukkoja ja todella upeita lumilinnoja, joissa sitten leikittiin. Koulun ympärillähän aina saatettiin juosta ja liikkumisvaraa ympäristössä löytyi hyvinkin sekä syksyllä että talvella säästä huolimatta. Kaikkien piti opetella vaatteiden ja kenkien kuivatus omatoimisesti. Asuntolanhoitaja ohjasi pienempiä tarvittaessa.

Kirjaimien ja lukemisen opettelu aloitettiin heti. Muistan Aapisesta värssyn ”Tässä kiehuu tee, härkä hymyilee” jne. Myös jäi mieleen ”Yksi oli Tuomas Tuppurainen, toinen Taavetti Tappurainen, ylen viisasta väkeä, laskivat kopalla ja kontilla mäkeä”. Monta, monta muuta sivua ja tosi hienoa kuvaa on muistossa. Kyniä varten oli penaali. Luokan seinälle laitettiin piirustukset näyttille. Ne kauniit, värikkäät piirretyt omenat ovat erityisesti jääneet mieleen. Omenapuita kun Lapissa ei ollut. Laskuopin ja kotiseutuopin kirjat olivat myöskin kauniita ja mielenkiintoisia. Kertotaulua tankattiin myöhemmin oikein kunnolla. Jälleenrakentamisen aikana laulettiin koulussa polkuharmonin säestyksellä paljon ympäristöön ja oppilaan arkeen liittyviä kotimaan lauluja, se oli tärkeä osa opetusta. Laulun voimalla juurrutettiin oppilaille ahkeruutta, toivoa ja kotiseurakkautta.

Kouluaikaisia käsitöitä ja laulukirja. Kuva: Leena Aalto, Leena Aallon kotialbumi.

Syksyllä oli ”pottuloma” kotona perunan ja nauriin nostoa varten. Koulussa oli myös marjan-keräyspäivä. Usein kerättiin marjoja kangasmaastossa koulun lampien luona. On jäänyt mieleen puolukan keräysreissu, kun Näyhän Paula parkui lammen vieressä: ”Miten minä nyt kerään kun ei ole kaaraakaan.” Keväisin käytiin lampien luona myös heittelemässä toisiamme sammakon kudulla ja kurkkimassa vanhan parakin ja kaivon jäännöksiä. Onneksi ei pudottu lampeen. Pihalla rakennettiin kevätiltoina koko asuntolaporukan kanssa liejupatoja ja savilinnoja.

Asuntolassa oltiin viikot. Lauantai-iltapäivänä kotiin ja maanantaiaamulla takaisin kouluun. Se oli melskettä, kun haettiin aikaisin aamulla öljylampun tai hasakin valossa sopivia vaatteita ja kenkiä kouluun kävelyä tai hiihtoa varten. Äiti varoitteli susista ja ahmoista matkalla. Oli joskus raskasta seitsemänvuotiaana kävellä seitsemän kilometriä umpihangessa tammikuun pimeässä ja pakkasessa kouluun. Joillakin oli vielä hankalampaa tulla ensin umpinaiselta pistotieltä Lenkkitielle ja sieltä sitten jatkaa koulua kohti.

Asuntolassa oli tyttöjen ja poikien huoneet. Siellä oli rivissä kerrossängyt. Yöksi oli pissasanko nurkassa. Komuutin päällä oli pesuvati ja vieressä vesisanko ja pyyhkeet. Asuntolanhoitaja tarkisti, että pyyhkeet olivat kauniisti taitetut seinällä olevaan naulakkoon käytön jälkeen, opetti myös lakanoiden viikkauksen. Ruokapöytä oli poikien huoneessa. Myös asuntolanhoitajan pikku kamariin päästiin poikien huoneesta. Poikien huoneessa oli myös koronapeli ja seinällä puolapuut voimistelulle. Tyttöjen ja poikien huoneiden välillä oli eteinen. Siinä käytävällä jouduttiin seisomaan, jos ei käyttäydytty kunnolla. Oppilailla oli keittiövuorot ja siivousvuorot. Avustettiin esimerkiksi perunankuorinnassa, tiskauksessa, siivouksessa ja pyykkien lajittelussa. Sängyt piti itse hyvin petata. Ja lattiat lakaista. Tietenkin ulkoleikeissä kastuneet vaatteet ja kengät täytyi laittaa kuivumaan. Piti olla omatoiminen. Joillekin se oli hankalaa. Pienimmät koululaiset itkivät joskus viikolla koti-ikävä.

Illalla käytiin 2–3 ryhmässä hakemassa Alapeteristä maitotonkka. Talvella maitoa haettiin kelkalla, muulloin kottikärryn tapaisella. Opettaja ei tykännyt siitä, että pojat metsästä hakivat ja löysivätkin vanhaa sota-ajan rompetta. Pojat olivat löytäneet sieltä sotilaan jäänteetkin ja kypärän, onneksi ei miinoja. Koulun lammen ympäristö oli jännittävä paikka. Asuntola-aikanakin sai juosta metsissä, sitä ei vartioitu eikä kielletty. Vahinkoja ei kumma kyllä koskaan suuremmin sattunut. Mitä nyt kesälomalla, kun pojat menivät kanahaukan pesälle ja emo tuli ja iski kyntensä kiipeilijän niskaan. Haavoihin keitettiin sitten tehokasta pihkavoidetta ja ne paranivat. Pojilla kun oli elättinä Pekka-korppi ja ”pikkulintuja” eli kanahaukan poikasia, joille piti sitten pyydystää sammakoita ja muuta syötettävää. Oli siinä kesäpäivinä jängällä ja metsässä juoksemista. Ja täytyi seurata muittenkin lintujen elämää, Olli-tikkaa lähikelossa ja pikkuista Pikku piika pajulinnun pesää vanhassa posti-laatikossa. Myös hillankukkien määrää ja paikkaa tuli tarkistaa ja muuta marjasatoa. Aamuisin lehmät ajettiin metsään tai aavalle, haettiin sitten iltaisin pois ja päivällä niille lehtiä riivittiin. Pojat kalastelivat usein Majavalammella lautan päällä ahvenia ja puroista saivat välillä tammukoitakin. Tarvittiin myös lierojakin matopurkkiin syötiksi kivien alta kerätä. Koskaan ei kuultu lasten sanovan, ettei ole mitään tekemistä.

Kevätleikkejä Vaadinselän koululla. Kuvat Leena Aallon kotialbumi.

Illalla seitsemän maissa oli asuntolassa il-tapalaksi teetä tai kaakaota ja näkkileipää. Joskus saatiin pullasiivu. Läksyt tehtiin koulun jälkeen pitkien pöytien ääressä. Koulun jälkeen myös vielä pihalla usein leikittiin. Oli konkkaa, ruutua, palloleikkejä, seinäpalloa, naruhyppyä, hip-pasta ja jalkapalloa. Myös omia keksittyjä leikkejäkin harrastettiin. Esimerkiksi leikittiin hienoa neitiä ja poliisia koulun rakennuksen ympäri. Asuntolanhoitaja luki aina illalla jatkokertomuksena satuja. Kuunneltiin Tuhannen ja yhden yön satuja. Kyllä ne olivat jännittäviä. Lauantaina

sai sitten kotiin lainata eläinsadut, hölmölän sadut, kansansadut ja kaikkia mahdollisia kirjoja. Reppu oli aina täynnä kirjoja kun tultiin kotiin.

Jos sattui sairastumaan, sai maata asuntolassa. Mieleen on jäänyt muisto, että sai sairaana asuntolanhoitajalta appelsiinin ja se oli oikein ihmeellistä. Jotenkin sieltä sitten tieto kotiväelle, että hakivat hevosella kotiin. Joskus työtökin tekivät luvatonta. Esimerkiksi hypättiin jo nukkumaan menon jälkeen tyttöjen huoneen ikkunasta ulos ja leikittiin pihalla lakanan kanssa haamuja. Siitähän tuli sitten käytävällä seisomista. Ikkunasta nähtiin myös, milloin opettaja meni ulkokuussiin. Heillä oli oma ”osasto”. Ja oli tietenkin tyttöjen ja poikien puuseet erikseen. Siellä oli navettakin, mutta ei ollut lehmää. Ladossa aina vain leikittiin ja siellähän pidettiin halkoja lämmitystä varten.

Talvella koulun jälkeen myös usein hiihdettiin. Opettajan asunnon nurkalta lähti latu ja Kurijoen

puolelta sitten palattiin pihalle. Hiihtokilpailuista muistan, että silloin paistoi aina aurinko ja oli jännää. Tytöt hiihtivät hame päällä, ei ollut tyttöjen hiihtohousuja. Sukkia varten oli vaaleanpunaiset liivit, joissa kuminauhut. Joululahjaksi monet saivat sukset, jotka kyllä usein menivät poikki ja niitä sitten korjailtiin monella tavalla. Ja nuotiolla niitä tervattiin.

Yläluokan pojat olivat tehneet hyppyrimäen Kurijoen puolelle. Veljeni jäivät monta kertaa lauantaina ennen kotiin lähtöä sinne hyppäämään. Ja minä sain kantaa reput kotiin, siis kolme täyttä reppua. Opettaja Tuuha tuli eräänä iltana meille kotiin ja sanoi äidille, että ei ole hyvä kun pojat kannattavat raskaat reppunsa kaikkein pienemmällä.

Käsitöissä tytöt tekivät ruokaliinan pulpetille. Silloinhan tytöillä piti olla esiliina ja kaikilla piti olla ruokaliina pulpetissa ruokailua varten. Erilaisia pistoja opeteltiin myös froteekankaalle. Näin osattiin sitten kotonakin kirjailla seinälle soma kangastaulu ”Huomenna on päivä uus”. Jos jotain evästä kotoa tuotiin, se oli maitopullo villasukassa ja voipaperiin käärityt voileivät. Ruokaa ei saanut heittää pois. Ennen ruokailua luettiin ruokarukous: ”Siunaa Jeesus ruokamme. Aamen.” Ja ruokailun jälkeen: ”Kiitos Jeesus ruuasta. Aamen.” Jos hernekeitossa oli suuret läskinpalaset, eikä niitä voinut oikein syödä, niin opettaja Lydia auttoi ja söi ne läskit. Mikkosen Tyynekin tykkäsi läskistä. Koulussa syötiin kaurapuuroa usein ja joskus saatiin myös tosi maukasta naurisvelliä ja ruispuuroa tai ruispuolukkapuuroa. Se ruispuolukkapuuro on jäänyt herkkuna mieleen. Perunat ja kastike, hernekeitto tai lihakeitto näkkileivän tai ruisleivän kanssa olivat myös tavallista kouluruokaa. Kotona meillä poikien herkkuruokaa oli limppivelli. Maidossa keitettiin sokerisen nisutaikinän limppejä kuten oli opittu tekemään evakkomatalla Pohjanmaalla. Se maistui tosi mahtavalta.

Virkattiin paljon patalappuja. Sitten isompana kudottiin vauvannuttu ja neulottiin myös vauvan flanellinen nuttu ja potkuhousut. Vauvan napavyö myös neulottiin. Pojat tekivät veistotunnilla kauhoja, pikkukaappeja, hyllyjä, linnunpönttöjä ja kaikenlaista tarpeellista, usein lahjoja kotiin. Monet pojat olivat taitavia veistämään ja nikkaroimaan kaikenlaista. Käsityö- ja veistotunnit olivat pitempiä ja oikein mukavia.

Mikkosen Tyyne kävi koululla useinkin. Leikittiin leikkiä ”Meidän täti tuli Amerikasta – mitä se toi”. Katsottiin myös ihmeellisiä rainoja. Ja laulettiin paljon, esimerkiksi ”On mulla pieni puhelin, klinge, linge, ling”. Myös oli laulu ”Sakkeus oli pieni mies, oli pienen pieni mies”. Tyyne oli kuulemma käynyt kylällä myöhemminkin, nuorempien sisarusten aikanakin. Hän piti kai siellä pyhäkoulua. Tyyne keksi aina paljon ohjelmaa, leikitystä ja laulatusta.

Kinkereitäkin siihen aikaan vielä pidettiin. Ne olivat jännittäviä. Ja lapsia ristittiin kotona. Oli valkoinen pöytäliina ja vesikulho pöydällä ja veisattiin kauniisti. Lopuksi aikuiset joivat papin kanssa monta kuppia nisukahvia. Muistan myös, kun Mikon Tauno syntyi eräänä joulukuun yönä. Äiti oli avustamassa, keitti saksia ja napalankaa sekä silitti lakanoita. Keitettiin myös paljon puhdasta vettä. Meidät lapset puettiin ja laitettiin kesken yötä pihalle pimeässä leikkimään. Kyllä siellä lumikasassa

meitä vaivasi suuri uteliaisuus, meinattiin mennä ovelle kurkkimaan. Kun vihdoin päästiin takaisin sisälle, Tauno huusi pesupunkassa punaisena ja Lempi joi kahvia. Vauvalle laitettiin kuumalla raudalla kauan silitetty napavyö ja harsovaipat ja kapaloitiin oikein tiukasti. Vauvan vaatteet ja lakanat silitettiin siihen aikaan ainakin kahden kuukauden ajan oikein kuumaalla raudalla, samoin myös tuttipullot keitettiin ja muutenkin varottiin tarttuvia tauteja. Äidille tuotiin kostia synnytyksen jälkeen, pullakranssi, ternimaidon juustoa ja torttuja. Äidin ajateltiin palautuvan kotitöihin kahdessa viikossa, joillakin kesti kauemmin. Joillakin saattoi olla myös muitakin evakkomatkoilla opittuja erilaisia tapoja. Lapsivuodeaikaa aikoinaan kunnioitettiin, jotta lapselle niin tärkeä imetys onnistuisi. Se oli siellä korpimailla silloin elinehto. Terveysisar kävi sitten myöhemmin, ja tytöt kiinnostuneena seurasivat tarkasti hänen jokaista liikettään ja muistivat kaiken, mitä hän oli sanonut.

Joulujuhlat olivat aina hienot. Väki tuli usein hevosilla pihalle. Oli tiernapojat ja enkelit, näytelmä, tontut ja kaikki mahdollinen. Yläluokan taululle oli piirretty kaunis joulutaulu. Jouluthan olivat silloin lumivalkoisia, sinisenhämäriä, jännittäviä ja enemmän sydämen jouluja, ei tavarajouluja. Kodeissa joulupukkikin käännettyssä turkissaan aina tuli, vaikka sillä oli lapsille ruskeassa pussissa vain yksi pieni omena. Pieni omena, joka maistui ihan erilaiselta kuin tuttu nauris. Niitä lapsuuden jouluja Lapin korpimailla ei voi kukaan koskaan unohtaa, ne jäivät sielun maisemiin – voimaa antamaan ja ymmärtämään elämän kokonaisuutta ja revontulten ihmeellistä voimaa.

Äitienpäivä oli myös suuri juhla ja taululle oli kirjoitettu kiitokset äidille. Ja silloin myös tytöillä oli ihanaa aikaa, kun oli saatu uusi mekko ja kengät. Oltiin niin hienoja rusetti päässä, kun heläytettiin äidille laulu ”Orvokkini tummasilmä, kultasydän pieni”. Oli harjoiteltu hyvin ohjelmat, keijuleikit ja kaikki kevätlaulut. Keijuleikin mekot olivat niin kauniita. ”Hopoti, hopoti, hopoti hoi, varsa hypäten hirnuu” oli myös mukava piirileikki ja laulu. Keväisin kerättiin kaikki hienot piirustukset aina kotiin, että kotiväkikin sai niitä ihaila.

Laulukokeitakin oli. Tytöt saattoivat laulaa posket hehkuen ”Onhan mulla kotikin, koti aivan pieni”. Ja siinä sitten kierrettiin keskittyneesti hameen helmaa sykkyrälle, että sukkanauhakin vilkahtivat. Kaikki pojat eivät tykänneet yksinlaulusta luokan edessä. Yksi poika lauloi melkein kuin lausumalla, en muista kuka se oli ”Makkarassa on kaksi päätä, kun toisesta päästä purasee, niin toinen jää. Loppu”.

Keväällä laulettiin aina ”Jo joutui armas aika” ja siinä oli tärkeää, että oikein kovalla äänellä laulettiin kukkasen sijasta kuukkanen. Se oli muka jännää. Se piti ehdottomasti tehdä.

Silloin aikoinaan oli kovat pakkastalvet, mutta kumma kun ei muista, että olisi suuremmin palellut. Hankikelit keväisin olivat aivan ihanat. Pitkin metsiä sitä laukottiin ja koulun lähellekin tehtiin metsiin risumökkejä. Kesäaikaan liikuttiin metsissä ja jängillä 7–8 kilometrin säteellä pienestä pitäen. Kengät olivat kumisaappaat, huopatosset ja kesällä tietysti kesäkengät. Sisäkenkiä ei ollut, oli vain villasukat, joita parsittiin tarvittaessa. Jotain kenkäapua muistaakseni saatiin. Jostain saatiin myös Amerikan kankaita, joista neulottiin mekkoja tai esiliinoja. Monilla oli Singer-ompelukone kotona. Useilla oli kotona tehtyjä paitoja ja puseroita. Mutta Hämäläisen Markulla oli aina ostetut tai teetetyt,

hienot vaatteet. 50-luvulla oli vielä tavallista, että tytöt käyttivät lapinlakkia. Lapikkaita ja nutukkaita myös joillakin oli. Sittemmin uudet muodin tyyliuunnat valtasivat alaa ja perinteitä hylättiin.

Opettajista on jäänyt mieleen Lydia Ovaskainen, Helmi Ojanen ja Aarne Tuuha. Oli vielä neljäskin, mutta häntä ei muista niin tarkasti. Hänen ulkonäön kyllä muistaa, mutta ei tarkemmin tapahtumia. Mukavia olivat kuitenkin kaikki, ei mitään pahaa jäänyt muistoon. Lydia Ovaskainen oli kuin tonttumuori, turvallinen ja pullukkavatsainen. Hän oli myös uskonnollinen ja säästäväinen. Taisi tuntea hyvin oppilaittensa suvutkin. Hän oli ollut vuosikymmeniä opettajana, ollut opettamassa kiertokoulussa jo siellä Vanhassa Sallassakin.

Helmi Ojasen muistaa niistä cameo-koruista. Oi kun ne olivat ihania. Se cameo-rintaneula oli niin kaunis, että kauniimpaa ei oltu nähty. Sitä saattoi tunnilla ihailla. Aina muistaa Ojasen, kun näkee cameo-korun, niin on jäänyt hyvin mieleen. Ojasen mies oli jossain kauempana töissä, tuli kotiin viikonloppuisin. Ojanen oli rauhallinen opettaja.

Aarne Tuuha on jäänyt eniten muistiin. Hän oli yläluokan opettaja. Tuuha löysi Sallasta Kirsti-vaimon. Kun sitten Kirsti oli ”laitoksella” hakemassa Leena-vauvaa, olimme Eskelisen Raunin kanssa auttamassa opettajaa leipomisessa. Mutta meillä unohtui pullataikinasta hiiva ja niistä tuli kovia kakkaroita. Ei opettaja kuitenkaan siitä suuttunut. Usein pihalla oltiin seuraamassa Leenaa, kun hän oppi kävelemään ja oli niissä kauniissa villavaatteissaan. Sitten opettajalle tuli vielä Liisa-tyttökin.

Tuuha kannusti oppilaita paljon liikkumaan. Opettajana Tuuha oli pojillekin etenkin talviurheilun asioissa hyvin suvaitsevainen. Hän ei suuttunut, vaikka pojat rakentelivat metsiin ja mäelle korkeushyppytelineitä, latuja, mäenlaskua varten hyppyreitä ja muita rakennelmia ja veuhtasivat niitten suksiensa ja mäenlaskun kanssa. Meilläkin oli postilaatikon luona poikien rakentama hyppyri. Minä keräsin villahousuja pehmikkeeksi niin monta kun löysin ja yritin myös hypätä sieltä alas. Onneksi en loukkaantunut, mutta villahousut kyllä kastuivat.

Tuuhan Leenaa hoitamassa Vaadinselän koululla. Kuva: Leena Aallon kotialbumi.

Vaadinselän kansakoulun yläluokka 1957. Kuva: Leena Aallon kotialbumi.

Meillä tytöillä oli talvella enemmän potkukelkka käytössä. Luistimia ei silloin meillä ollut, mutta hiihtäminen oli tavallista. Kesällä sitten pyöräiltiin. Ja usein miesten pyörillä tangon välistä. Kumit olivat usein rikki, kun oli huonot tiet. Pyörällä käytiin koulun lammella lämpiminä kesäpäivinä uimassa. Kämpän lampi oli pohjaton, sinne eivät lapset voineet mennä. Majavalampi oli kaukana rämeikön takana. Kesäaitassa nukuttiin ja uni oli syvää. Pojat ottivat aittaan aina ruislimpun, rapuskaa, monta litraa maitoa ja kokonaisen pitkän pullapitkon. Sunnuntaisin tavallisesti kyläiltiin kävellen tai pyöräilemällä. Silloin oli pyhävaatteet päällä, kahviteltiin ja syötiin pullaa ja torttuja.

Kotona oli lapsiporukka välillä radion ympärillä kun kuunneltiin Markus-sedän lastentuntia tai Pekka Lipposen ja Kalle-Kustaa Korkin seikkailuja. Sanottiinkin aina: ”Jatkuu huomenna.” Urheilukilpailuja kuunnellessa tuntui joskus kuin rintamamiestalon pirtin seinät hajoaisivat Pekka Tiilikaisen, Paavo Noposen ja poikien äänten voimasta. Saunan jälkeen Lauantain toivottujen levyjen soidessa unohdettiin sitten viikon työhuolet ja vanhemmat pojat, nuorukaiset alkoivat hieroa Brylcreemiä hiuksiinsa ja pukea ylleen tanssivaatteitaan, useimmiten sitä rippipukuaan ja kravattia. Siinä muka raakasivat niitä vähäisiä parran haiveniaan ja yrittivät näyttää Lenkkitien Umberto Marcato -hurmurilta. Ihailten seurattiin myös kuinka isosisko neitokainen satoi punahuulisena sifonkihuiviaan, pyörähteli heilautellen liljankukkaisia kellohelmojaan ja osasi hyräillä kaikki ne niin iki-ihanat Maruzzellat, Lazarellat ja Veräjän vierukset ennen tansseihin lähtöään. Haikeina katsottiin perään ja hypittiin sitten pihalla myös helmat heiluen ja maitotonkkaan tahtia lyöden: ”Hei Mambo, hei Mambo Italiano, hei, hei, hei ...”

Isot pojat olivat rakentaneet intiaanikanoottiakin sinne Vittaojan varteen. Pojat kun tilasivat ja lukivat niitä Zane Grey'n Villin lännen kirjoja esimerkiksi *Kanjonin kutsu*, *Rajaseudun sissit* ja *Erämaan kultaa* ja kuvittelivat muka olevansa vaikka mitä. Myös Pecos Bill -sarjakuvalehdillä ruokittiin lisää mielikuvitusta. Sitten Siivolan Sepon luona Paloselässä Ruokasen Eemelin talossa kävivät kuuntelemassa gramfonista iskelmää ”Minä keltaruusun kerran näin mailla Texasin”. Soittivat niin kauan, että kone meni rikki ja joutuivat jatkossa pyörittämään sormella levyä. Kyllä sieltä kuitenkin joskus sunnuntaisin kaikui Metrotytötkin, Suklaasydämet ja Täysikuutakin kuului oikein Olavin äänellä. Joulun aikaan he myös tilasivat ja myivät joulukortteja kyläläisille. Pienemmät pojat saivat

jouluksi Pekka Puupää -kirjasia ja tytöt guttaperkkanukkeja. Pikku tytöille tehtiin myös lakanakankaasta nukkeja, jotka täytettiin sahajauhoilla ja ostettiin siihen kaunis irtopää. Tietysti nätit vaatteet nukelle neulottiin tai kudottiin. Eihän silloin ollut ongelmia, eikä mikään ollut haastavaa. Sanottiin vain, että "Elävä pää keinon keksii".

Tytöt keräsivät kauniiden filmitähtien kuvia Lux-saippuan lehtimainoksista. Mutta kaikkein tärkeintä oli saada kuvia ihanasta Miss Universum Armi Kuuselasta. Armi Kuuselan voiton innoittamana järjestettiin Lenkkitielläkin olympiamuistoinen, hieno Miss Tuoremaa - missikilpailu. Tilaisuus oli hyvin järjestetty, mutta täytyy myöntää, ettei ihan Miss Universum tasolle ylletty. Tuomaristolla oli kuitenkin ilo katsella sitä suloliikuntaa, miten jänkäjäkäriärien tyttäret elegantisti liikehtivät lavalla, ikään kuin olisivat suonsilmäkkeiden yli kepeästi hypähelleet, huumaavasti tuoksuvia suopursuja välillä noukkineet ja jääneet sitten asemassa odottamaan hehkuvaa karpaloaikaa. Harmi vain, että kotiväki sitten illalla uhkasi näitä korpikaunottaria melkein pä selkäsaunalla, kun huomattiin, että yöpaitojen hihat oli leikeltä iltapukua varten, saunavastat olivat kadonneet kukkakimpuiksi, tiskit oli tiskaamatta, lattiat laasematta, säkkipaperia revitty kiharoiden kierrätystä varten ja punaisen kreppipaperin punaa helotti vieläkin poskilla ja huulissa.

Onneksi kotiväki ei tiennyt, että nämä missit olivat aikaisempina vuosina leikkineet kotileikkejä, joissa Saara heti valitsi itselleen nuorimman ja komeimman aviomiehen, eli mäkihyyppääjä Eino Kirjoson. Sinikalla oli onnea, kun sai Haku-Veikon, eli hiihtäjä Veikko Hakulisen. Leena nuorimpana ei osannut pitää puoliaan ja sai tyytyä rumimpaan ja vanhimpaan, isäntämäiseen hiihtäjä Eero Kolehmaiseen. Vaikka Kekkonenkin osasi hiihtää, häntä ei huolitettu kuitenkaan aviomieheksi. Näistä muutaman vuoden hyvin onnellisista kotileikin ”sala-avioliitoista” ei tietenkään kerrottu koulussa eikä kotona. Kuunneltiin vain korva kiinni räätisevässä radiossa Pekka Tiilikaista, mitä hän milloinkin miehistämme selosti. Pekan äänen kuullessa sitä sydän sykähti ja näki ihan silmissä vilahtavan, miten vauhdilla sinivalkoiset pipot tulivat nopeasti maaliin. Siinäpä sitten oli juustokahvien paikka!

Aikuisillakin oli Lenkkitiellä paljon puuhaa. Kairalassa oli aina elämää. Siellä metsän keskellä elämä ei ollut koskaan pysähtynyttä, siellä riitti vilskettä ja lintujen laulua. Kyläreissuilla saattoi siellä löytää pikkuisia lappusia, joihin Kaira-Rauni oli kirjoittanut pieniä värssyjä. Rauni oli siinä karussa arjessaan kuitenkin aina niin sydämellinen ja veikeän nauravainen. Silmätkin virkeät ja eloisat kuin palavat tervakset. Heikkilän Ilman luona kylästeltiin myös usein. Ilma oli jotenkin sellainen kaunosielu, joka kertoi asioita niin herkällä tavalla. Hänkin tykkäsi kirjoittamisesta ja ilmensi mietiskelyjään ja ajatuksiaan myös paperille. Ilma oli kuin runokeiju kuusen juurella. Pirtti oli aina järjestyksessä ja kauniit liinat sunnuntaisin pöydällä. Lapset söivät paljon kaurapuuroa ja kasvoivat pitkiksi.

Virkkulan Osmo oli koulun talonmiehenä ja vaimo keittäjänä. Heillä oli yksi huone siinä keittiön vieressä. Jäänyt mieleen siinä huoneessa se sänky, johon oli päiväksi koottu petivaatteet korkeaksi pinoksi. Siellä oli aina valoisaa ja siistiä. Asuntolanhoitajan nimeä en nyt muista. Hänen kamarinsa oli pieni ja oikein kauniisti pienillä esineillä sisustettu. En muista häntä kovin ankarana, vaikka pojat usein siellä käytävällä arestia seisovatkun. Joskus jopa iltayöstäkin, kun isot pojat eivät rauhoittuneet

vaan mölisivät ja tinkasivat kovasti niistä parhaista hyppyrimäen paikoista ja kenellä oli milloinkin ollut paras hiihto- tai hyppytyyli.

Myöhemmin Vaadinselän koululla oli ollut sitten opettajana Eero Savela ja myöskin Saara Iivari. Se koulun piha tuli sitten tutuksi Ulpu Iivarillekin, kun hänen äitinsä siellä teki Lenkkitien jälleenrakentamisajan lapsille tärkeää valistus- ja opetustyötä.

Asuntola- ja kouluajat Sallan Vaadinselässä ovat jääneet antoisina elämänvaiheina mieleen. Aapinenkin oli ilmeisesti iskostunut koulun oppilaille hyvin päntättynä päähän. Juhani Iivarista tuli pappi ja yhteiskuntatieteissä tohtori, yliopisto-opettaja – siis pääsikin sieltä pöydän alta ylös pönttöön! Leena Aallostä tuli filosofian maisteri, sairaanhoitaja ja opettaja – lintujen ruokkiminen jäi sitten vähemmälle. Markku Hämäläisestä tuli opettaja, peruskoulun tarmokas kehittäjä – Vuotoksen varsien kuvailija. Lapin puhtaassa luonnossa liikkumiset sekä lapsuuden selviytymismuistot soisella rajaseudulla ja oppimisen kokemukset uudisraivaajien hengessä ovat antaneet voimaa ja tarkoituksellista sisältöä vaiherikkaalle elämän taipaleelle.

Vaadinselän kansakoulun luokkakuvia: ylhäällä vasemmalta yläluokkalaisia 1957, ylhäällä oikealla yläluokan 6–7 luokkalaisia 1958, alhaalla vasemmalla alaluokan oppilaita 1956, alhaalla oikealla alaluokan oppilaita 1955. Koulussa luokkahuoneet oli jaettu niin, että alaluokka oli 1–3, yläluokka 4–7. Kuvat: Leena Aallon kotialbumi.

Teksti on julkaistu 18.6.2020.

Tekstin julkaisutiedot: Aalto, Leena 2020. Muistoja Vaadinselän koululta. Kasvatuksen historian ENSYklopedia.

Helsinki: Suomen kasvatuksen ja koulutuksen historian seura. URL

<http://www.kasvhistseura.fi/sites/kasvhistseura.fi/files/>

Muistoja%20Vaadinsela%CC%88n%20koululta%2C%20Aalto%2C%20lopullinen%2018%20kes%C3%A4%202020_1
2.pdf

Leena Aallon muita koulumuistelutekstejä tällä sivustolla:

[JUHANNUSTANSSIT KEMIJÄRVILÄISITTÄIN - HETKIÄ KOULUAJOILTA 1960-LUVULLA KEMIJÄRVELLÄ](#)

[MIS KAIKKI POJA NY OVAT? MUISTOJA OPISKELUAJALTA TURUN YLIOPISTOSSA VUOSILTA 1972–1976](#)